

Anna Zielińska-Chmielewska

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

e-mail: anna.zielinska@ue.poznan.pl

Anna Wielicka-Regulska

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

e-mail: anna.wielicka@up.poznan.pl

**OCENA POZIOMU PRODUKTYWNOŚCI
I SPRAWNOŚCI DZIAŁANIA PRZEMYSŁOWYCH
ZAKŁADÓW MIĘSNYCH W POLSCE**

**ASSESSMENT OF PRODUCTIVITY
AND OPERATIONAL EFFICIENCY LEVEL
OF MEAT ENTERPRISES IN POLAND**

DOI: 10.15611/pn.2018.527.28

JEL Classification: G14, M21, Q13, Q14

Streszczenie: Celem artykułu jest ocena poziomu produktywności oraz sprawności działania przemysłowych zakładów mięsnych w Polsce w latach 2010-2015. W opracowaniu wykorzystano metody analizy finansowej, a w szczególności indywidualnie dobrany zestaw wskaźników księgowych dopasowany do specyfiki podmiotów krajowego sektora mięsnego. Ze względu na konieczność utworzenia pełnego i nieprzerwanego ciągu danych finansowych pochodzących ze sprawozdań finansowych korzystano z dwóch źródeł danych: Monitor Polski B w okresie 2010-2013 oraz Krajowy Rejestr Sądowy w okresie 2014-2016. Opracowanie wykazało, że osiągnięte wartości wskaźników produktywności i sprawności działania uzależnione są od poziomu uzyskanych przychodów ze sprzedaży i zaangażowania składników majątku przedsiębiorstwa, co ma wpływ na efektywność działania tych zakładów. Wyniki analizy wskazują na zasadność prowadzenia dalszych prac w tym zakresie.

Słowa kluczowe: produktywność, sprawność działania, efektywność finansowa, zakłady mięsne, Polska.

Summary: This article aims to identify, measure and assess the productivity and operational efficiency of analyzed meat enterprises acting in Poland in the period 2010-2015. In the study the method of financial analysis, in particular with individually selected set of financial profitability indicators tailored to the inland meat processing entities was used. Because of the need to have a complete, full and uninterrupted set of financial data from financial statements, two sources of data collection were used: Polish Monitor B in the period 2010-2013 and the National Court Register in the period 2014-2015. The study showed that the achieved values of productivity and efficiency ratios depended on the level of revenues from sales and

involvement of the company's assets, which had an impact on the efficiency of the operations of these enterprises. The results of the analysis indicate the advisability of further work in this area.

Keywords: productivity, operational efficiency, financial efficiency, meat processing enterprises, Poland.

1. Wstęp

Podmioty gospodarcze prowadzące działalność gospodarczą na rynku mięsa narażone są na typowe dla tej branży sytuacje. Rynki trzody chlewnej i bydła są rynkami podlegającymi cyklicznym i sezonowym wahaniom cen, charakteryzującymi się wysoką elastycznością cenową podaży oraz niską elastycznością cenową popytu konsumpcyjnego. Ta charakterystyczna zmienność cenowa powoduje dużą ryzykowność branży, co wywołuje potrzebę stosowania różnorodnych metod zabezpieczania cen surowców na określonym poziomie i przyczynia się do kształtowania poziomu rentowności przedsiębiorstw.

Specyfika produkcji mięsnej, jej uwarunkowania ekonomiczne, a w szczególności zmienność cen surowców oraz niestabilność sytuacji rynkowej powodują, że podmioty na rynku mięsa poszukują optymalnych rozwiązań umożliwiających ograniczanie ryzyka prowadzonej działalności, a tym samym stabilizowanie dochodów w długim okresie. Polski rynek mięsa charakteryzuje się dużym potencjałem oraz wysoką pozycją wśród innych działów gospodarki krajowej. Podmioty na rynku mięsa działają w warunkach dużej ekspozycji na wiele rodzajów ryzyka, w tym na ryzyko ekonomiczne i produkcyjne. Racjonalne zarządzanie zakładami przemysłu mięsnego wymaga przeprowadzenia m.in. analizy poziomu ryzyka działalności gospodarczej w celu oceny efektywności ich działania [Tarczyński, Mojsiewicz 2001; Sierpińska, Jachna 1997; Ostaszewski 1994].

Celem artykułu jest ocena poziomu produktywności oraz sprawności działania badanych zakładów mięsnych w Polsce w latach 2010-2015.

Ze względu na przedmiot analizy wyjaśnienia wymaga kilka używanych w tekście pojęć.

Po pierwsze, sytuacja finansowa jest definiowana jako stan finansowy podmiotu gospodarczego, wyrażający jego wypłacalność i zdolność do generowania zysków oraz powiększania jego zasobów majątkowo-kapitałowych [Kowalak 2003; Krzemińska 2005; Kusak 2006; Wojciechowska 2001]. A zatem można powiedzieć, że sytuacja finansowa przedsiębiorstwa jest rezultatem podjętych przez nie wszelkich decyzji gospodarczych, a także związanych z nimi szans wzrostu i rozwoju [Siemińska 2002] oraz odzwierciedla jego pozycję finansową.

Po drugie, strategia finansowania polega na doborze źródeł kapitału do finansowania prowadzonej działalności i nie powinna być utożsamiana z pojęciem strategii

finansowej, które jest szersze i polega na doborze form finansowania działalności podmiotów w gospodarce wolnorynkowej.

Po trzecie, produktywność jest miarą efektywności działania i jest obliczana jako stosunek wielkości przychodów ze sprzedaży do wielkości zaangażowanych składników majątkowych przedsiębiorstwa w danym czasie. Z kolei sprawność działania to miara efektywności działania i jest obliczana jako relacja wielkości analizowanego składnika aktywów bądź pasywów do wielkości przychodów ze sprzedaży skorygowanych o liczbę dni okresu obrachunkowego.

Po czwarte, zakłady mięsne to podmioty działające na rynku mięsa, które według Polskiej Klasyfikacji Działalności [www.stat.gov.pl/klasyfikacje/pkd_07] zajmują się: przetwarzaniem i konserwowaniem mięsa z wyłączeniem mięsa z drobiu (PKD 10.11), przetwarzaniem i konserwowaniem mięsa z drobiu (PKD 10.12), produkcją wyrobów z mięsa z włączeniem wyrobów z mięsa drobiowego (PKD 10.13).

Artykuł jest rozwinięciem, rozszerzeniem i pogłębieniem analiz prowadzonych w latach 2013-2017 z zakresu pomiaru i oceny efektywności podmiotów sektora mięsnego w Polsce, wpisuje się w kompleksowe, wieloetapowe badania nad specyfiką i zróżnicowaniem poziomu, a także różnorodność metodologicznych ujęć pomiaru efektywności podmiotów współczesnego sektora mięsnego w Polsce.

W pracy postawiono dwie hipotezy badawcze. W pierwszej hipotezie założono, że realizowane przez zakład mięsny działanie w zakresie produktywności jest uzależnione od poziomu przychodów ze sprzedaży z tytułu zaangażowania określonej wartości majątku przedsiębiorstwa, wpływając na ich efektywność. W drugiej hipotezie założono, że realizowane przez zakład mięsny działanie w zakresie sprawności jest uzależnione od poziomu przychodów ze sprzedaży z tytułu zaangażowania określonej ilości pasywów przedsiębiorstwa, wpływając na ich efektywność.

2. Materiał i badania

W artykule badaniem objęto wszystkie przemysłowe¹ zakłady mięsne w Polsce, które prowadzą działalność operacyjną, tzn. nie są postawione w stan upadłości ani likwidacji. Dobór podmiotów do badania był celowy i wynikał z konieczności pozyskania wiarygodnych i kompletnych danych finansowych analizowanych podmiotów dostępnych w całym okresie badawczym. Kryterium doboru zakładów były: a) lo-

¹ Wieloletnie analizy czynione od 2012 roku, uzupełnione o dane teleadresowe z Głównego Urzędu Statystycznego (oddział w Poznaniu), Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Poznaniu, umożliwiły stworzenie bazy danych wszystkich 575 zakładów mięsnych w Polsce w latach 2010-2016. Ze wszystkich 575 zakładów odrzucono 60 zakładów, które nie prowadziły działalności operacyjnej, pozostałe 515 zakładów mięsnych zostało sklasyfikowanych według wielkości przerobu surowca na: małe, tzw. rzemieślnicze (120), średniej wielkości (245) oraz duże, tzn. przemysłowe (150). W planach autorów w kolejnym opracowaniu jest przeprowadzenie oceny sprawności i produktywności działania zakładów mięsnych z podziałem na rodzaj przerobu surowca na: mięso czerwone (zakłady mięsne) i mięso białe (zakłady drobiarskie).

kalizacja zakładu na terenie Polski, b) przemysłowy przerób surowca rzeźnego², c) ciągłość danych finansowych w analizowanym okresie, d) zgoda podmiotów na wykorzystanie ich danych do analiz niniejszego opracowania.

Zastosowane w artykule wskaźniki księgowo służące pomiarowi produktywności i sprawności działania należą do stosowanych metod pomiaru efektywności w analizie wskaźnikowej. Efektywność księgowo to relacja między przychodami i aktywami, a koncentruje się na pomiarze produktywności i sprawności działania, odnosząc je do wielkości uzyskanych przychodów ze sprzedaży i wartości zaangażowanych aktywów. Wskaźniki księgowo oparte są na danych historycznych z wystandaryzowanych sprawozdań finansowych przedsiębiorstw, których rzetelność potwierdzona jest sporządzeniem przez niezależnego audytora. Szeroki zakres wskaźników księgowych powoduje, że do właściwej oceny efektywności przedsiębiorstwa wymagana jest jednoczesna ich interpretacja. Co więcej, przedsiębiorstwa stosują różne zasady i polityki rachunkowości, co powoduje, że dane należy interpretować przy wykorzystaniu informacji dodatkowych, szczególnie w przypadku spółek stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF).

3. Szacunek poziomu produktywności i sprawności działania przemysłowych zakładów mięsnych w Polsce – wyniki badań

W tabeli 1 zestawiono wykorzystywane w tym artykule względne księgowo wskaźniki efektywności finansowej w obszarze produktywności i sprawności działania, tj.: produktywność aktywów (PA), produktywność środków trwałych (PST), produktywność środków obrotowych (PŚO), okres rotacji zapasów (SOZ), okres rotacji należności (OSN), okres rotacji zobowiązań (OSZ), a także syntetyczny wskaźnik cyklu konwersji gotówki (CKG).

Z punktu widzenia trafności interpretacji i oceny kondycji przedsiębiorstwa przedstawiono charakterystykę księgowych wskaźników produktywności i sprawności działania.

Wzrost wartości wskaźnika produktywności aktywów oznacza wzrost produkcji przypadającej na jedną jednostkę majątku. Wyższa wartość wskaźnika produktywności aktywów świadczy o dobrym zarządzaniu przedsiębiorstwem. Zmniejszenie się wartości wskaźnika produktywności aktywów oznacza spadek produkcji przypadającej na jedną jednostkę majątku.

Wskaźnik produktywności środków trwałych (PST) i wskaźnik produktywności środków obrotowych (PŚO) należą do podgrupy wskaźników sprawności zarządzania aktywami i są liczone w dniach. Te wskaźniki służą ocenie efektywności używania majątku, czyli stopnia generowania przychodów przez środki trwałe oraz

² Klasyfikacja zakładów mięsnych: małe (do 7,5 tony przerobu surowca rzeźnego tygodniowo), średnie (do 20 ton) oraz duże (powyżej 20 ton), czyli na skalę przemysłową.

przez środki obrotowe. Przydatność tych dwóch wskaźników jest wysoka w przedsiębiorstwach mięsnych, gdyż dysponują one wysokim udziałem środków trwałych i obrotowych w majątku.

Wzrost wartości wskaźnika produktywności środków trwałych oznacza wzrost produkcji przypadającej na jedną jednostkę majątku trwałego. Spadek wartości wskaźnika produktywności środków trwałych oznacza spadek produkcji przypadającej na jedną jednostkę majątku trwałego.

Wzrost wartości wskaźnika produktywności środków obrotowych oznacza wzrost produkcji przypadającej na jedną jednostkę majątku obrotowego. Spadek wartości wskaźnika produktywności środków trwałych oznacza spadek produkcji przypadającej na jedną jednostkę majątku obrotowego.

Wskaźnik sprawności obrotu zapasami (SOZ) jest liczony w dniach i określa efektywność wykorzystania zapasów w majątku przedsiębiorstwa. Wskaźnik rotacji zapasów wskazuje, ile razy w ciągu roku zapasy zostały przekształcone w gotowe wyroby. Jeśli wartość wskaźnika sprawności obrotu zapasami jest wyższa niż 29,45 dni, to oznacza, że poziom zapasów jest zbyt wysoki i firma niepotrzebnie ponosi koszty magazynowe. Jeśli wartość wskaźnika sprawności obrotu zapasami jest niższa niż 29,45 dni, to oznacza, że zapasy wystarczają na coraz mniejszą liczbę dni sprzedaży.

Wskaźnik okresu spłaty należności (OSN) jest liczony w dniach i określa efektywność wykorzystania należności w majątku przedsiębiorstwa. Jeśli wartość wskaźnika okresu spłaty należności jest wyższa niż 34,68 dni, oznacza to zagrożenie płynności finansowej przedsiębiorstwa, które zbyt długo kredytuje swoich kontrahentów, i może przyczynić się do powstawania zatorów płatniczych. Niższa od 34,68 dni wartość wskaźnika okresu spłaty należności może przyczynić się do większych problemów ze ściągalnością zobowiązań od kontrahentów, a także do obniżenia płynności finansowej.

Wskaźnik okresu spłaty zobowiązań (OSZ) jest liczony w dniach i określa efektywność wykorzystania zobowiązań w majątku przedsiębiorstwa. Im dłuższy czas regulowania zobowiązań, tym mniejsze zapotrzebowanie na kapitał obrotowy. Niższy niż 28,95 dni cykl zobowiązań może wskazywać na nieracjonalne zarządzanie zobowiązaniami polegające na niekorzystaniu przez przedsiębiorstwo z nieoprotocowanego kredytu kupieckiego. Pożądaną sytuacją jest wyższy poziom wskaźnika spłaty zobowiązań niż wskaźnika spływu należności. Pozytywem jest wydłużenie się tego okresu, przy dwóch zastrzeżeniach: niepojawieniu się karnych odsetek, a także gdy wydłużony okres spłaty zobowiązań nie wpływa na zachwianie wiarygodności firmy u kontrahentów.

Wskaźnik cyklu konwersji gotówki (CKG), zwany wskaźnikiem cyklu rotacji gotówki lub wskaźnikiem finansowego cyklu operacyjnego, jest liczony w dniach i oznacza liczbę dni pomiędzy zapłatą za zakupiony towar u dostawcy a otrzymaniem zapłaty za ten towar po sprzedaniu go klientowi. Wskaźnik CKG umożliwia

dokonanie syntetycznego ujęcia wskaźnika okresu szybkości obrotu zapasami, wskaźnika okresu spływu należności i wskaźnika okresu spłaty zobowiązań.

W tabeli 1 przedstawiono wybrane wyznaczniki funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z przedziałami realizowanych polityk w obszarze produktywności i sprawności.

Tabela 1. Wyznaczniki funkcjonowania w obszarze produktywności i sprawności działania

Wyszczególnienie	Charakterystyka działania		
	agresywna	umiarkowana	konserwatywna
Poziom produktywności aktywów (PA)	< 1,9	= 1,9	> 1,9
Poziom produktywności środków trwałych (PST)	< 3	= 3	> 3
Poziom produktywności środków obrotowych (PŚO)	< 2,45	= 2,45	> 2,45
Okres szybkości obrotu zapasów (SOZ)	< 29,45 dni	= 29,45 dni	> 29,45 dni
Okres spływu należności (OSN)	< 34,68 dni	= 34,68 dni	> 34,68 dni
Okres spłaty zobowiązań (OSZ)	< 28,95 dni	= 28,95 dni	> 28,95 dni
Cykl konwersji gotówki (CKG)	< 29 dni	= 29 dni	> 29 dni

Źródło: opracowanie i koncepcja własna na podstawie: [Bień 2011; Bragg 2010; Gołębiowski, Tłaczała 2009; Jaki 2012, s. 150-152].

W tabeli 2 przedstawiono klasyfikację i objaśnienie względnych³ księgowych wskaźników produktywności i sprawności działania przemysłowych zakładów mięsnych w Polsce.

Tabela 2. Zestawienie względnych księgowych wskaźników produktywności i sprawności działania przemysłowych zakładów mięsnych w sektorze mięsnym w Polsce

Lp.	Nazwa wskaźnika	Objaśnienie wskaźnika	Średnia branżowa
1	2	3	4
1	Wskaźnik produktywności aktywów = przychody ze sprzedaży / aktywa ogółem	Wskaźnik produktywności aktywów ukazuje możliwości generowania danego poziomu przychodów ze sprzedaży z tytułu angażowania w procesy gospodarcze określonej wartości majątku przedsiębiorstwa	1,90
2	Wskaźnik produktywności środków trwałych = przychody ze sprzedaży / środki trwałe	Wskaźnik produktywności środków trwałych ukazuje możliwości generowania danego poziomu przychodów ze sprzedaży z tytułu angażowania w procesy gospodarcze określonej wartości środków trwałych przedsiębiorstwa	3,00
3	Wskaźnik produktywności majątku obrotowego = przychody ze sprzedaży netto / majątek obrotowy	Wskaźnik produktywności majątku obrotowego ukazuje możliwości generowania danego poziomu przychodów ze sprzedaży z tytułu angażowania w procesy gospodarcze określonej wartości środków trwałych przedsiębiorstwa	2,45

³ Względność księgowych wskaźników efektywności opiera się na założeniu, że bazują one na bilansowym zysku netto będącym podstawowym parametrem pomiaru.

Tabela 2, cd.

1	2	3	4
4	Wskaźnik rotacji zapasów (w dniach) = $\frac{\text{przychód ze sprzedaży netto}}{\text{Zapasy}} \times \text{liczba dni okresu rozrachunkowego}$	Wskaźnik rotacji zapasów (w dniach) jest obliczany jako iloraz średniego stanu zapasów i przychód ze sprzedaży netto pomnożony przez 360 dni. Wskaźnik ten wskazuje, ile razy w ciągu roku zapasy zostały przekształcone w gotowe wyroby	29,45 dnia
5	Wskaźnik rotacji należności (w dniach) = $\frac{\text{należności}}{\text{przychody ze sprzedaży netto}} \times \text{liczba dni okresu obrachunkowego}$	Wskaźnik rotacji należności (w dniach) jest obliczany jako iloraz średniego stanu należności i przychodów ze sprzedaży netto pomnożony przez 360. Wskaźnik ukazuje cykl oczekiwania przedsiębiorstwa na uzyskanie należności za sprzedaż kredytową, czyli informuje, ile razy w ciągu badanego okresu nastąpił dopływ gotówki od odbiorców	34,68 dnia
6	Wskaźnik rotacji zobowiązań (w dniach) = $\frac{\text{zobowiązania}}{\text{przychody ze sprzedaży}} \times \text{liczba dni okresu obrachunkowego}$	Wskaźnik rotacji zobowiązań (w dniach) jest obliczany jako iloraz średniego stanu zobowiązań i przychodów ze sprzedaży netto pomnożony przez 360 dni. Wskaźnik ukazuje cykl uregulowania przez przedsiębiorstwo zobowiązań wobec swoich kontrahentów, czyli informuje, ile razy w ciągu badanego okresu nastąpił odpływ gotówki do odbiorców	28,95 dnia
7	Wskaźnik cyklu konwersji gotówki	Wskaźnik cyklu konwersji gotówki (w dniach) jest obliczany jako suma wartości wskaźnika rotacji zapasów i wskaźnika rotacji należności umniejszone o wartość wskaźnika spłaty zobowiązań. Wskaźnik cyklu konwersji gotówki informuje o długości okresu od momentu odpływu gotówki przeznaczonej na zakup czynników produkcji (moment spłaty zobowiązań) do momentu wpływu gotówki z tytułu należności.	29 dni

Źródło: opracowanie i koncepcja własna na podstawie [Bień 2011; Bragg 2010; Gołębiowski, Tłaczała 2009; Jaki 2012, s. 150-152].

W artykule dokonano pomiaru produktywności i sprawności działania przy wykorzystaniu odpowiednio dobranych miar i wskaźników finansowych (tab. 2). Ocena finansowania działalności w obszarze produktywności i sprawności wymagała przeprowadzenia obliczeń wskaźnika produktywności aktywów, wskaźnika produktywności majątku obrotowego, wskaźnika rotacji zapasów, wskaźnika rotacji należności i wskaźnika rotacji zobowiązań, a także wskaźnika cyklu konwersji gotówki. W tym celu zebrano 12 600 danych finansowych ze 150 przemysłowych zakładów mięsnych z lat 2010-2015 w zakresie wartości przychodów ze sprzedaży (netto), środków trwałych, majątku obrotowego, zapasów, należności i zobowiązań w sześcioletnim okresie analizy (tab. 3). Wskaźniki obliczono jako ważone średnie arytmetyczne w przedsiębiorstwach w każdym roku, by uniknąć ewentualnego

zniekształcenia skrajnych danych finansowych w przedsiębiorstwach. W tabeli 3 zestawiono ważne średnie arytmetyczne wartości wskaźników produktywności i sprawności działania przemysłowych zakładów mięsnych (tab. 1), a następnie sformułowano wnioski końcowe.

Tabela 3. Wskaźniki efektywności finansowej w obszarze produktywności i sprawności działania przemysłowych zakładów mięsnych w Polsce w latach 2010-2015

Lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Średnia ważona arytmetyczna
Stopień produktywności aktywów (PA)	4,86	4,91	4,93	4,98	4,54	3,91	4,68
Stopień produktywności środków trwałych (PST)	17,01	17,21	17,51	16,24	14,25	12,73	15,82
Stopień produktywności środków obrotowych (PŚO)	6,37	6,66	6,86	7,18	6,67	5,64	6,56
Stopień szybkości obrotu zapasami (SOZ)	7,23	7,37	7,62	15,40	16,92	23,71	13,04
Stopień okresu spływu należności (OSN)	17,87	18,99	19,45	38,19	38,65	51,26	30,73
Stopień spłaty zobowiązań (OSZ)	21,52	23,63	26,63	53,00	83,00	50,73	34,63
Cykl konwersji gotówki (CKG)	3,58	2,73	0,44	0,59	27,43	64,24	7,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie obliczeń z Monitorów Polskich „B”, specjalistycznej bazy danych finansowych EMIS Intelligence oraz sprawozdań finansowych w postaci bilansów, rachunków zysków i strat oraz przepływów pieniężnych przedsiębiorstw w latach 2010-2015.

W latach 2010-2015 w przemysłowych zakładach mięsnych wartości wskaźnika produktywności aktywów (PA) kształtowały się na zróżnicowanym, dodatnim poziomie od 3,91 (2015) do 4,98 (2013). W badanym okresie wartości tego wskaźnika kształtowały się na znacznie wyższym (4,68 dnia) aniżeli przeciętny poziom tego wskaźnika w branży (1,9 dnia), co oznaczało małe możliwości generowania przychodów ze sprzedaży z majątku przedsiębiorstw.

W latach 2010-2015 w przemysłowych zakładach mięsnych wartości wskaźnika produktywności środków trwałych (PST) występowały na poziomie od 12,73 dnia (2015) do 17,51 dnia (2012). W tym okresie przeciętna wartość tego wskaźnika kształtowała się na znacznie wyższym (15,82 dnia) aniżeli jego przeciętna wartość dla branży (3 dni) poziomie, co wskazywało na niewielkie możliwości generowania przychodów ze sprzedaży z majątku tej grupy przedsiębiorstw.

W latach 2010-2015 w przemysłowych zakładach mięsnych wartości wskaźnika produktywności środków obrotowych (PŚO) oscylowały w przedziale od 5,64 dnia (2015) do 7,18 dnia (2013), co oznacza, że majątek obrotowy może generować przychody ze sprzedaży. W przypadku przemysłowych zakładów mięsnych majątek obrotowy był ponad trzykrotnie wyższy (6,56 dnia) od średniej branżowej wartości

tego wskaźnika (2,45 dnia), co oznacza, że miał niewielkie znaczenie w generowaniu przychodów ze sprzedaży. W ten sposób w badanym okresie przemysłowe zakłady mięsne prowadziły konserwatywne działania w zakresie produktywności majątku.

Niski poziom produktywności majątku przemysłowych przedsiębiorstw mięsnych można wyjaśnić dużym zróżnicowaniem zaawansowania technologicznego zaangażowanego majątku, ściśle zaprojektowanego pod indywidualne potrzeby produkcyjne w zakresie uboju, rozbioru i przetwórstwa mięsa wieprzowego i wołowego oraz drobiu, czyli mięsa białego. Warto zaznaczyć, że poziom technologiczny przemysłu mięsnego jest bardzo zróżnicowany, przy czym wysoki standard reprezentuje część przetwórcza liderów sektora, a najniższy – część rzeźniana wraz z rozbiorem i infrastrukturą techniczną.

W latach 2010-2015 w badanych zakładach mięsnych wartości wskaźnika szybkości obrotu zapasami (SOZ) występowały w przedziale od 7,23 dnia (2010) do 23,71 dnia (2015). Przeciętne zapasy podlegały obrotowi po upływie 13,04 dnia, co oznaczało realizację agresywnych działań w zakresie upłynniania zapasów, ponieważ w przemysłowych zakładach mięsnych obrót zapasami następował ponad dwa razy szybciej aniżeli poziom wskazany przez średnią branżową (29,45 dnia).

W tym okresie w przemysłowych zakładach mięsnych wartości wskaźnika spłaty należności (OSN) znajdowały się w przedziale od 17,87 dnia (2010) do 51,26 dnia (2015). Duże zróżnicowanie wartości wskaźnika spłaty należności wskazuje na długi czas oczekiwania przez przedsiębiorstwa na uregulowanie należności. Jednak przeciętna (średnia ważona) wartość spłaty należności dla przemysłowych zakładów mięsnych wyniosła 30,59 dnia i była nieznacznie niższa niż wskazana przez przeciętną wartość wskaźnika branży (34,68 dnia), co oznaczało podejmowanie umiarkowanych działań w tym zakresie.

W latach 2010-2015 w badanych zakładach mięsnych wartości wskaźnika spłaty zobowiązań (OSZ) kształtowały się w przedziale od 21,52 dnia (2010) do 83 dni (2014). Przeciętna (średnia ważona) wartość wskaźnika spłaty zobowiązań dla przemysłowych zakładów mięsnych wynosiła 37,85 dnia i była o 8,4 dnia dłuższa niż średnia branżowa (29,45 dnia), co oznaczało podejmowanie konserwatywnych działań w tym zakresie.

W latach 2010-2015 w przemysłowych zakładach mięsnych wartości wskaźnika cyklu konwersji gotówki (CKG) oscylowały w wysoce zróżnicowanym przedziale od 27,43 dnia (2014) do 64,24 dnia (2015). Przeciętne zapasy podlegały obrotowi po upływie 7,35 dnia, co oznaczało realizację agresywnych działań w zakresie cyklu eksploatacyjnego. W tabeli 3 na uwagę zasługuje ujemny 27-dniowy cykl konwersji gotówki (2014), który należy ocenić pozytywnie, gdyż oznacza szybką rotację kapitału obrotowego. Z kolei w 2015 roku cykl wzrósł do poziomu 64,24 dni, co sugeruje występowanie kłopotów z zachowaniem płynności przedsiębiorstw.

W wyniku przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że przemysłowe zakłady mięsne prowadziły zróżnicowane działania w obszarze produktywności i spraw-

ności przejawiające się konserwatywnym podejściem względem produktywności majątku trwałego i obrotowego oraz agresywnym podejściem w zakresie cyklu eksploatacyjnego.

4. Zakończenie

Reasumując, można stwierdzić, że wysoka zmienność wartości przychodów ze sprzedaży wynikających ze zmian w poziomie produkcji i sprzedaży, a także bardzo szybki cykl obrotowy zapasów badanych zakładów miały zasadniczy wpływ na rodzaj realizowanych działań w zakresie produktywności i sprawności działania. Przeprowadzona analiza wskazuje, że efektywność działania przemysłowych zakładów mięsnych w wysokim stopniu jest uzależniona od zdolności przedsiębiorstwa do uzyskania optymalnej relacji między przychodami a majątkiem przedsiębiorstwa, adekwatnego do sytuacji rynkowej obrotu zapasami, a także umiejętnej gry między okresem spłaty zobowiązań a okresem spływu należności.

Celem artykułu była ocena poziomu produktywności i sprawności działania przemysłowych zakładów mięsnych oraz wskazanie dominujących działań w tych dwóch obszarach. Cel opracowania został zrealizowany, a postawione hipotezy badawcze pozytywnie zweryfikowane.

Na podstawie wyników kilkuletnich pogłębionych i poszerzonych analiz z zakresu płynności, a także rentowności przedsiębiorstw sektora mięsnego w Polsce [Zielińska-Chmielewska 2014, 2017] obserwuje się, że płynność jest współzależna i wpływa na produktywność oraz sprawność działania. Dlatego otrzymane wyniki będą wykorzystane w dalszych badaniach nad ważnością czynników wpływających na efektywność działania przy użyciu istniejących oraz poczynionych modyfikacji miar w analizie ekonomicznej przedsiębiorstwa.

Literatura

- Bień W., 2011, *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa.
- Bragg S., 2010, *Wskaźniki w analizie działalności przedsiębiorstwa*, Oficyna Ekonomiczna Grupa Wolters Kluwer, Warszawa.
- Gołębiowski G., Tłaczała A., 2009, *Analiza finansowa w teorii i w praktyce*, Difin, Warszawa.
- Jaki A., 2012, *Mechanizmy procesu zarządzania wartością przedsiębiorstwa*, ZN Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie – Seria specjalna: Monografie, nr 215, s. 150-152.
- Kowalak R., 2003, *Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa*, ODDK, Gdańsk.
- Krzemińska D., 2005, *Finanse przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań.
- Kusak A., 2006, *Płynność finansowa. Analiza i sterowanie*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania UW, Warszawa.
- Ostaszewski A., 1994, *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), Dz.U. z 2007 Nr 251, poz. 1885.

- Siemińska E., 2002, *Metody pomiaru i oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa*, Dom Organizatora, Toruń.
- Sierpińska M., Jachna T., 1997, *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa.
- Tarczyński W., Mojsiewicz M., 2001, *Zarządzanie ryzykiem. Podstawowe zagadnienia*, PWE, Warszawa.
- Wojciechowska U., 2001, *Płynność finansowa polskich przedsiębiorstw w okresie transformacji gospodarki. Aspekty mikroekonomiczne i makroekonomiczne*, SGH, Warszawa.
- Zielińska-Chmielewska A., 2014, *Ocena realizacji strategii płynności finansowej ZM Henryk Kania SA w ujęciu dochód-ryzyko w latach 2008-2012*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, nr 810, s. 551-565.
- Zielińska-Chmielewska A., 2017, *Ocena poziomu rentowności i stosowanych strategii rentowności giełdowych spółek mięsnych w Polsce*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego (AE) we Wrocławiu, nr 487, s. 353-365.

Źródła internetowe

<http://www.nbp.pl> (dostęp: 1.02.2018).

<http://www.pkd.pl> (dostęp: 1.02.2018).

<http://www.stat.gov.pl> (1.02.2018), www.stat.gov.pl/klasyfikacje/pkd_07.

http://rachunkowosc.com.pl/c/Artykuly,Wskazniki_sektorowe. Sektorowe wskaźniki finansowe opracowane przez Komisję ds. Analizy Finansowej Rady Naukowej SKwP we współpracy z Wywiadownią Gospodarczą InfoCredit.